

verantwoord veranderen

B&T
organisatie-
advies

Regiogesprek Passend Onderwijs

Bestuurlijk overleg Passend Onderwijs
13 juli 2017

Robbin Haaijer robbin.haaijer@vbent.org

Roos Peters roos.peters@vbent.org

Op 13 juli heeft het Regiogesprek Passend Onderwijs plaatsgevonden met het bestuurlijk overleg Passend Onderwijs en betrokkenen vanuit het samenwerkingsverband Passend primair onderwijs Noord-Kennemerland (PPO-NK).

Aanleiding

Met de invoering van Passend Onderwijs (2014) is ook het bestuurlijk overleg Passend Onderwijs ingericht. Het overleg is destijds ingesteld om de implementatie van Passend Onderwijs op bestuurlijk niveau in goede banen te leiden. Inmiddels is de implementatie in volle gang en komt scherper in beeld waar het meer en minder goed gaat.

Deze nieuwe fase heeft gevolg voor het bestuurlijk overleg en de invulling die hieraan gegeven wordt. Het Regiogesprek Passend Onderwijs is georganiseerd om antwoord te krijgen op de vraag: waartoe is het bestuurlijk overleg Passend Onderwijs in deze nieuwe fase die aanbreekt?

Opzet van het Regiogesprek

In het Regiogesprek Passend Onderwijs worden inzichten in de soms weerbarstige praktijk van Passend Onderwijs gedeeld. Het gesprek wordt gevoerd met een 'binnen-' en 'buitenkring'. In de binnenkring nemen de betrokkenen vanuit het samenwerkingsverband PPO-NK deel, zij delen met elkaar hun ervaringen met Passend Onderwijs. De deelnemers aan het bestuurlijk overleg Passend Onderwijs vormen te buitenkring, hen wordt gevraagd te luisteren en kijken en zij kunnen middels de onafhankelijke gespreksleider vragen stellen aan de deelnemers in de binnenkring.

Na afloop van het Regiogesprek zijn de deelnemers enthousiast over de opzet en de opbrengst. De wens is uitgesproken om het gesprek ook andersom te voeren: deelnemers van het bestuurlijk overleg Passend Onderwijs nemen deel in de binnenkring en betrokkenen vanuit PPO-NK vormen de buitenkring.

De betekenis van Passend Onderwijs

Passend onderwijs betekent ...

- Een nieuw woord voor bestaande inzet

Het onderwijs heeft zich altijd ingezet voor een passende plek voor ieder kind. Passend Onderwijs gaat over de bedoeling: zoveel mogelijk halen uit kinderen vanuit onderwijs en zorg.

- Krachten bundelen, zodat een kind tot bloei komt

In Passend Onderwijs draait het om samenwerking. We organiseren samen passend onderwijs, opvoeding en zorg. We zetten samenwerking in voor kinderen om hun talenten te ontwikkelen, met als doel deze kinderen de kans te geven op een waardevolle plek in de samenleving.

“Een van de successen binnen het samenwerkingsverband PPO-NK is dat een ziek jongetje dat niet lang zal leven door inspanning vanuit Passend Onderwijs toch op de basisschool kon blijven.”

Door samen te werken en te verbinden bieden we kinderen een passend aanbod; lukt het niet binnen de school dan daarbuiten. Hoe groot de problematiek ook is, we doen alles wat nodig.

- Korte lijnen

Met Passend Onderwijs zijn de lijnen kort. We kijken naar de mogelijkheden binnen de school en daarbuiten. De leerkrachten, ouders, schoolleiders, consultants en ib'ers werken samen aan één plan.

“De kracht van het samenwerkingsverband PPO-NK is de visie op onderwijs en kinderen. Onderwijs en jeugdzorg zoeken elkaar op en de lijnen met de gemeente zijn kort. Er wordt snel geschakeld.”

- Een professionele aanpak

In het multidisciplinair overleg (MDO) wordt echt gekeken naar wat een kind nodig heeft, in plaats van een rugzakje om te hangen. De ondersteuning is geprofessionaliseerd. De doorontwikkeling van Passend Onderwijs heeft continu en op een planmatige wijze ieders aandacht.

- Professionalisering van leerkrachten

Passend Onderwijs legt focus op de professionalisering van leerkrachten. Door goede gesprekken en MDO's leren we van en met elkaar. Daarbij is in de arrangementen voor een kind ook aandacht voor de ondersteuning en professionalisering van de leerkracht. Zo versterken we de positie van de leerkrachten.

“Voor leerkrachten betekent Passend Onderwijs meerdere schoteltjes tegelijkertijd in de lucht houden. Leerkrachten voelen zich tekortschieten door de vele leerlingen die hulp nodig hebben. Extra handen zijn nodig.”

- Passend voor alle kinderen

Passend Onderwijs gaat erover dat een kind krijgt wat nodig is voor een gezonde ontwikkeling. Zodra dat is bepaald wordt gekeken wie dat het beste kan bieden. Het gaat hierbij niet alleen over het topje van de ijsberg; de leerlingen met de zwaarste problematiek (5%). De hulp moet minder gericht zijn op individuele leerlingen en meer op de groep.

- Nog steeds leerlingen te laat op de juiste plek

Het komt nog steeds voor dat kinderen te laat krijgen wat nodig is. Met als gevolg dat leerlingen beschadigd raken voordat het de passende ondersteuning krijgt.

Het terugverwijzen van leerlingen van speciaal onderwijs naar het regulier basisonderwijs is – hoewel het wel al voorkomt – lastig door beschadigd vertrouwen en veiligheidsgevoel. Om dit te voorkomen zet het samenwerkingsverband PPO-NK in op eerdere verwijzing. De eerste resultaten zijn zichtbaar: steeds meer jonge kinderen naar het s(b)o.

- Goede intentie in een verkeerd systeem

Niet de leerlingen maar het systeem past niet. De wijze waarop het onderwijs is georganiseerd, doet leerlingen tekort. Bijvoorbeeld de zes weken durende zomervakantie of de knip tussen basis-, middelbaar en vervolgonderwijs. Niet de financiering maar het systeem vormt de beperking voor het realiseren van een passend aanbod.

Wat betekent het om tekort te schieten?

Een inkijkje in de dagelijkse praktijk

“Terwijl ik instructie aan het geven ben aan een kleine groep leerlingen, komt een van de oudere kleuterleerlingen naar mij toe: een leerling heeft mijn hulp nodig op de wc. Ik moet de instructie onderbreken, terwijl ook deze kleine groep leerlingen ondersteuning nodig heeft en verdient. Tekortschieten betekent voor mij dat ik meerdere leerlingen tegelijk onderwijs en ondersteuning moet bieden. We willen teveel, en daarbij leidt Passend Onderwijs tot verwachtingen die we als school niet altijd waar kunnen maken.”

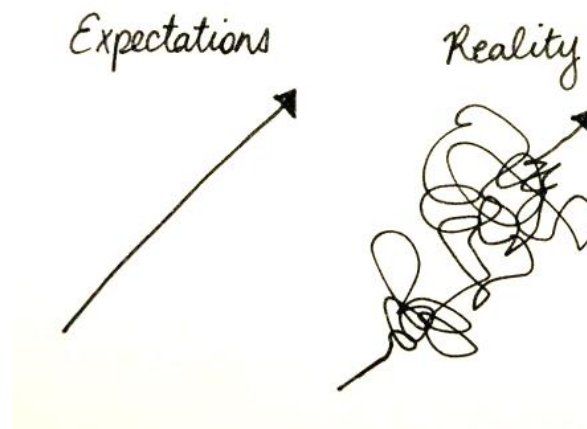
(leerkracht groep 1/2)

We voelen ons tekortschieten omdat ...

- We niet kunnen voldoen aan gestelde verwachtingen
Passend Onderwijs schept de verwachting dat de school passend onderwijs en ondersteuning kan bieden aan leerlingen met en zonder een extra ondersteuningsbehoefte. Maar soms lukt dat gewoon niet, bijvoorbeeld door de dynamiek in de groep of door de groepsgrootte. Wanneer het niet lukt, kunnen leerkrachten ondersteund worden middels arrangementen uit het samenwerkingsverband (individueel- en/of groepsniveau).
- We steeds kijken met dezelfde bril; één perspectief
We benutten onvoldoende de mogelijkheden om vanuit verschillende perspectieven naar een ondersteuningsvraag te kijken. De meerwaarde van Passend Onderwijs is juist dat het onderwijs, de zorg en ouders gezamenlijk een plan maken. We zetten deze verschillende perspectieven nog onvoldoende in bij het vaststellen van wat het kind nodig heeft.

“Recent is bij een casus jeugdhulp gevraagd mee te kijken in een klas met lastige groepsdynamiek. Vervolgens heeft een pedagoog van jeugdhulp de leerkracht ondersteund bij het ‘resetten’ van de groep en de lastigste leerlingen extra individuele hulp geboden. Dit is een voorbeeld van een situatie waarin een ander blikveld helpend is.”

- Extra ondersteuning nooit op het juiste moment komt
Extra ondersteuning kan pas worden ingezet als de ondersteuningsbehoefte bekend is. Dit maakt het lastig vast te stellen of de ondersteuning op tijd of te laat komt. Wordt te lang gewacht met doorverwijzing, dan raken leerlingen beschadigd, is het te snel dan kan later blijken dat het basisonderwijs toch de beste plek was geweest.
- Professionalisering van leerkrachten meer aandacht behoef
Verdere professionalisering van leerkrachten helpt om tijdig vast te kunnen stellen welke ondersteuning een leerling nodig heeft. Het geeft leerkrachten meer inzicht. Echter, met veel leerlingen in de klas blijft het lastig om iedereen te zien en aandacht te geven.
- Het systeem niet flexibel is
We proberen leerlingen in het jaar klassensysteem te laten passen, terwijl we moeten redeneren vanuit wat het kind nodig heeft. Het systeem biedt onvoldoende gelegenheid om het onderwijs te organiseren rondom de ondersteuningsvraag van leerlingen. Ten aanzien van de extra ondersteuning slagen professionals en ouders er wel in samen het gewenste arrangement vorm te geven.

Wat betekent te laat doorverwijzen?

Te late doorverwijzing is zichtbaar in ...

- Beschadigde leerlingen

Bij late doorverwijzing lopen kinderen een deuk op in hun zelfvertrouwen. Ook zijn de leerlingen vaak zo beschadigd dat ze niet meer terug willen naar het regulier basisonderwijs. Ouders geven daarbij als argument dat ze eindelijk hun kind weer terug te hebben.

“Bij mijn zoon is de hulp in het regulier basisonderwijs te laat ingeschakeld vertelt een ouder. Het gevolg is dat mijn kind straks het speciaal basisonderwijs verlaat zonder goed te kunnen lezen. Gedurende zijn hele schoolcarrière zijn wij bezig geweest met het bij elkaar krijgen van de juiste middelen. De doorverwijzing naar het speciaal basisonderwijs met gespecialiseerde leerkrachten kwam voor mijn zoon te laat.”

En zou te voorkomen zijn door ...

- Verbinding regulier en speciaal basisonderwijs

Het regulier en speciaal basisonderwijs staan te ver uit elkaar, wat een vloeibare overgang tussen beide bemoeilijkt. Samenwerking en professionalisering van leerkrachten kunnen de overgang tussen regulier en speciaal basisonderwijs makkelijker maken. Doorverwijzing en terugplaatsing moeten steeds vanzelfsprekender worden.

Verbinding betekent ook kennisoverdracht tussen regulier en speciaal basisonderwijs. Als een leerling teruggaat naar de reguliere basisschool moet hij (een deel van) zijn ondersteuning mee kunnen verhuizen.

- Uitwisseling van vaardigheden en kennis

Leerkrachten uit het regulier onderwijs kunnen veel leren van leerkrachten uit het speciaal (basis)onderwijs. Door kennis over te dragen hoeven leerlingen misschien niet naar het speciaal basisonderwijs of kunnen zij eerder worden teruggeplaatst in het regulier onderwijs.

Om de verbinding tussen regulier en speciaal onderwijs te realiseren, sluit iemand van het speciaal (basis)onderwijs aan in het MDO op de basisschool. Na een jaar is dit andersom, dan sluit de intern begeleider van de basisschool

aan bij het MDO voor de evaluatie van de leerling op het speciaal (basis)onderwijs. Daarnaast ontstaat verbinding doordat de ambulant begeleiders naast het bieden van ambulante begeleiding op basisscholen, ook werkzaam zijn op een school voor speciaal onderwijs.

“De onderwijszorggroepen zijn een mooi voorbeeld van een plek waar onderwijs en zorg samenwerken om vast te stellen wat de meest passende plek is voor de leerlingen. Zonder dat de ondersteuningsbehoefte van tevoren is gediagnosticeerd, wordt een leerling een jaar lang intensief geobserveerd.”

- Goed leiderschap

Het is van belang dat schoolleiders aangeven wat zij nodig hebben om Passend Onderwijs te realiseren. Schoolleiders moeten anders gaan kijken en buiten de kaders durven denken.

- Samen verandering te organiseren

Het traditionele systeem is niet ingericht voor de opdracht die scholen hebben in Passend Onderwijs. Geef het onderwijs de ruimte om samen met partners manieren te zoeken om de behoeften van kinderen centraal te stellen.

Een vraag uit het bestuurlijk overleg

In het gesprek komt naar voren dat Passend Onderwijs bij zowel ouders als leerlingen verwachtingen wekt die scholen niet (altijd) kunnen realiseren. De vraag vanuit het bestuurlijk overleg is of dit te repareren valt? Helpt het bijvoorbeeld als we verhelderen wat scholen wel en niet kunnen?

Jazeker kan het helpen, omdat ...

- De boodschap van Passend Onderwijs is dat je alles moet kunnen, een andere term zou de lading eraf kunnen halen.
- Scholen moeten vanuit hun visie en DNA helder zijn over wat de school kan bieden. Het is niet erg als verschillen zichtbaar worden, als het aanbod gezamenlijk maar dekkend is voor de ondersteuningsvragen die worden gesteld. Een landelijke standaard voor basisondersteuning is daarom in ieder geval geen oplossing.

Misschien helpt het, maar ...

- In het schoolondersteuningsprofiel beschrijven scholen al steeds vaker welke ondersteuning zij wel en niet kunnen bieden. Dit is echter niet voldoende als niet voldaan wordt aan de randvoorwaarden.
- In het ondersteuningsprofiel moet helder zijn welke aanpakken voor welk type onderwijsbehoeften een school in huis heeft. Dit is in de verschillende ondersteuningsprofielen nog onduidelijk. PPO-NK heeft een profiel ontwikkeld waar dit wel in zit en die vergelijkbaar is met andere scholen. Dit in het belang van een dekkend netwerk.
- Scholen zijn gewend om alles te moeten kunnen. Het zal daarom onwettig zijn voor een school om zich heel expliciet uit te spreken over het aanbod. Welke invloed heeft dit bijvoorbeeld op de beeldvorming?
- We moeten voorkomen dat we alleen maar meer regels en systemen bedenken. Het belangrijkste is dat naar het kind gekeken wordt.

Verwachtingen zijn niet het enige, het gaat ook om ...

- De leerkrachten zijn de sleutel tot goed onderwijs. Het gaat om

professionalisering en het faciliteren van professionele ruimte. Zorg dat leerkrachten goed kunnen kijken en minder handelingsverlegen zijn.

- Aandacht hebben voor de pedagogische opdracht van scholen. Opbrengsten zijn steeds belangrijker en we kijken steeds minder naar wat leerlingen nodig hebben.
- De samenwerking met ouders, dit is cruciaal.

Gespreksonderwerpen voor volgend bestuurlijk overleg

Geef leerkrachten de ruimte en doe recht aan de professionele cultuur.

Geef ruimte aan het realiseren van de pedagogische opdracht.

Houd onderwijs weg bij de partijpolitiek: we willen langdurig zicht op financiële mogelijkheden.

Rust om door te ontwikkelen en positieve media-aandacht.

Werk aan de samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp. Bied hiervoor de ruimte.

Meer handen in de klas.

Maak het eenvoudiger, ook voor ouders, zodat hulp sneller wordt gevonden en geboden.

Niet langer alle speciale leerlingen bij elkaar in één klas. Minder segregatie en laat diversiteit bestaan.

Brede en lange termijn onderwijspolitiek. Zorg dat scholen in ontwikkeling komen en stimuleer pedagogische professionaliteit. Zet in op teamleren.

Bied tijd en rust om Passend Onderwijs door te ontwikkelen, om samen te werken en samen te leren. Pas wanneer samenwerkingspartners elkaar kennen, gaat het over de juiste dingen.

Gun leerkrachten meer ruimte (tijd) voor goede voorbereiding en goede gesprekken.

Minder administratieve lasten, meer professionele ruimte.

Niet op zoek gaan naar oppervlakkige oplossingen, maar vragen durven te stellen. Laat het systeem niet dwingen en geef ruimte aan samenwerking, bijvoorbeeld tussen onderwijs en jeugdzorg, tussen didactiek en pedagogiek.

Passend Onderwijs gaat over diversiteit en eigenaarschap. Geef het de tijd om te ontwikkelen en wees niet te snel met nieuw beleid.

Deelnemers Regiogesprek Passend Onderwijs

Betrokkenen bij samenwerkingsverband PPO-NK

- Astrid Ottenheym – algemeen directeur PPO-NK
- Anne Veldt – algemeen directeur vo/vso NK
- Jan Willem Heemstra – directeur Jan Arentsz - VO
- Hans Kelderman – voorzitter college van bestuur Aloysius Stichting
- Wijnke Frens – intern begeleider
- Nienke Naberman – intern begeleider
- Rogier van Weert – ouder-lid Ondersteuningsplanraad
- Regien Looijen – consulent PPO-NK
- Gerard Steenhof – consulent PPO-NK
- Helma van de Hoorn – bestuurder SaKS
- Bianca Boerlage – leerkracht groep 1/2 SaKS
- Hans Kelderman – bestuurder Aloysius
- Ciska Hemmekam – directeur Erasmus
- Carin Baïs – directeur Piramide/Spinaker
- Sevgi Tunali – programmaleider Passend Onderwijs gemeente
- Jack de Bruin – technisch voorzitter besturenoverleg PPO-NK

Bestuurlijk overleg Passend Onderwijs

- Lysbeth Verhegge – AoB
- Kyra Keybets – CNV Onderwijs
- Loek Schueler – voorzitter CNV Onderwijs
- Albert Boelen – PO-Raad / Lecso
- Dick Rasenberg – PO-Raad / OOG Onderwijs en Jeugd
- Peter van Hulsen – directeur Ouder&Onderwijs
- Dominique van Elst – programmamaker Passend Onderwijs OCW
- Christianne Matthijssen – directeur Voortgezet Onderwijs OCW
- Paul Rosenmuller – voorzitter VO-Raad
- Jessica Tissink – VO-Raad
- Petra v Haren – voorzitter AVS
- Rinda den Besten – voorzitter PO-Raad
- Venhar Sariaslan – PO-Raad

verantwoord
veranderen

organisatie-
advies

interim-
management

werving
& selectie

academie

communicatie-
collectief

Beter onderwijs

Wij geloven in de jeugd. En wij geloven in onderwijs dat jongeren helpt hun plek te vinden. Daarom werken wij in het onderwijs. Met, naast en voor u. Van de klas tot aan de bestuurskamer en van docent tot raad van toezicht. En alles daartussen. Met oog voor kinderen en docenten en verstand van processen en organisaties.

Uw vragen zijn ons uitgangspunt. Maar we zijn niet bang deze ter discussie te stellen of samen met u aan te scherpen. We willen adviseren met lef, betrouwbaar voor onze opdrachtgevers en met een onafhankelijke deskundige blik. Als adviseur, interimmer, coach, trainer of sparringpartner. Wij willen het verschil maken voor mensen en organisaties. We brengen teweeg, presteren met passie en vinden de juiste mens voor de juiste plek. Advies, interim-management en werving & selectie. Wij zijn B&T en kijken uit naar onze (volgende) ontmoeting.

Namens B&T hebben de volgende adviseurs aan dit rapport meegewerkt:

Robbin Haaijer

06 - 50 68 29 05

robbin.haijer@vbent.org

Roos Peters

06 - 20 98 69 23

roos.peters@vbent.org

